ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 25ης Οκτωβρίου 2005 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-465/02 και C-466/02,

με αντικείμενο προσφυγές ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ, ασκηθείσες στις 30 Δεκεμβρίου 2002,

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον W.-D. Plessing, επικουρούμενο από τον M. Loschelder, Rechtsanwalt,

προσφεύγουσα στην υπόθεση C-465/02,

Βασίλειο της Δανίας, εκπροσωπούμενο από τους J. Molde και J. Bering Liisberg, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγον στην υπόθεση C-466/02,

* Γλώσσες διαδικασίας:η γερμανική και η δανική.

υποστηριζόμενοι από:

τη **Γαλλική Δημοκρατία,** εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την A. Colomb, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

το **Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας,** εκπροσωπούμενο από την C. Jackson, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνοντες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους J. L. Iglesias Buhigues και H. C. Støvlbæk και τις A.-M. Rouchaud-Joët και S. Grünheid, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

υποστηριζόμενης από:

την **Ελληνική Δημοκρατία,** εκπροσωπούμενη από τους Β. Κοντόλαιμο και Ι.-Κ. Χαλκιά, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνουσα,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas και J. Malenovský, προέδρους τμήματος, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), J. Klučka, U. Lõhmus και E. Levits, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: K. Sztranc, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Φεβρουαρίου 2005,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Μαΐου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Βασίλειο της Δανίας ζητούν την ακύρωση του κανονισμού (ΕΚ) 1829/2002 της Επιτροπής, της 14ης Οκτωβρίου 2002, για την τροποποίηση του παραρτήματος του κανονισμού (ΕΚ) 1107/96 όσον αφορά την ονομασία «φέτα» (ΕΕ L 277, σ. 10, στο εξής: προσβαλλόμενος κανονισμός).

Το νομικό πλαίσιο

2 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208, σ. 1, στο εξής: βασικός κανονισμός), προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η κοινοτική προστασία των ονομασιών προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων επιτυγχάνεται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

α) "ονομασία προέλευσης": το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου:

— που κατάγεται από αυτή την περιοχή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα αυτή

και

— του οποίου η ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο γεωγραφικό περιβάλλον που περιλαμβάνει τους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες, και του οποίου η παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία λαμβάνουν χώρα στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή·

β) "γεωγραφική ένδειξη": το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου:

— που κατάγεται από την περιοχή αυτή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα αυτή

και

— του οποίου μια συγκεκριμένη ποιότητα, η φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό μπορούν να αποδοθούν στη γεωγραφική αυτή καταγωγή και του οποίου η παραγωγή ή/και η μεταποίηση ή/και η επεξεργασία πραγματοποιούνται στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή.

3. Θεωρούνται ωσαύτως ως ονομασίες προέλευσης, ορισμένες παραδοσιακές, γεωγραφικές ή μη, ονομασίες, που περιγράφουν γεωργικό προϊόν ή τρόφιμο καταγωγής μιας περιοχής ή ενός συγκεκριμένου τόπου και το οποίο πληροί τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2, στοιχείο α', δεύτερη περίπτωση.»

3 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Οι ονομασίες που έχουν καταστεί κοινές δεν καταχωρούνται.

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ως "ονομασία που έχει καταστεί κοινή" νοείται το όνομα ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου το οποίο, αν και αναφέρεται στον τόπο ή την περιοχή όπου το εν λόγω γεωργικό προϊόν ή τρόφιμο έχει [αρχικά παραχθεί ή κυκλοφορήσει στο εμπόριο], έχει πλέον καταστεί κοινό όνομα ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου.

Για να διαπιστωθεί αν ένα όνομα έχει καταστεί κοινό, λαμβάνονται υπόψη όλοι οι παράγοντες, και ιδίως:

— η υφισταμένη κατάσταση στο κράτος μέλος από το οποίο προέρχεται το όνομα και στις περιοχές κατανάλωσης,

— η κατάσταση που επικρατεί σε άλλα κράτη μέλη,

— η οικεία, εθνική ή κοινοτική, νομοθεσία.

Εάν, κατά την εφαρμογή της διαδικασίας των άρθρων 6 και 7, μια αίτηση καταχώρησης απορρίπτεται διότι μια ονομασία έχει καταστεί κοινή, η Επιτροπή δημοσιεύει την απόφαση αυτή στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.*»

4 Τα άρθρα 5 έως 7 του βασικού κανονισμού θεσπίζουν τη λεγόμενη «συνήθη διαδικασία» για την καταχώριση ονομασίας. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 7 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει διαδικασία ενστάσεως κατά της αιτήσεως καταχωρίσεως.

5 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Εάν δεν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή καμία ένσταση σύμφωνα με το άρθρο 7, η ονομασία καταχωρείται σε μητρώο που τηρεί η Επιτροπή με τίτλο "Μητρώο προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης και προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων" το οποίο περιέχει τα ονόματα των ομάδων και των ενδιαφερομένων οργανισμών ελέγχου.»

6 Για τη λήψη των μέτρων που προβλέπει ο βασικός κανονισμός, το άρθρο 15 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η Επιτροπή επικουρείται από μια επιτροπή την οποία αποτελούν αντιπρόσωποι των κρατών μελών και της οποίας προεδρεύει ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής.

Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην εν λόγω επιτροπή σχέδιο των μέτρων που πρόκειται να ληφθούν. Η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για το σχέδιο αυτό σε προθεσμία που μπορεί να ορίσει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος. Η γνώμη διατυπώνεται με την πλειοψηφία που προβλέπεται στο άρθρο 148, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την έκδοση των αποφάσεων που καλείται να λάβει το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής. Κατά την ψηφοφορία στην επιτροπή, οι ψήφοι των αντιπροσώπων των κρατών μελών σταθμίζονται σύμφωνα με το προαναφερόμενο άρθρο. Ο πρόεδρος δεν λαμβάνει μέρος στην ψηφοφορία.

Η Επιτροπή θεσπίζει τα σχεδιαζόμενα μέτρα όταν είναι σύμφωνα με τη γνώμη της επιτροπής.

Όταν τα σχεδιαζόμενα μέτρα δεν είναι σύμφωνα με τη γνώμη της επιτροπής, ή ελλείψει γνώμης, η Επιτροπή υποβάλλει χωρίς καθυστέρηση στο Συμβούλιο πρόταση σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Εάν, μετά την παρέλευση προθεσμίας τριών μηνών από την υποβολή της πρότασης στο Συμβούλιο, το Συμβούλιο δεν έχει αποφασίσει, τα προτεινόμενα μέτρα θεσπίζονται από την Επιτροπή.»

7 Εξάλλου, το άρθρο 17 του βασικού κανονισμού θεσπίζει τη λεγόμενη «απλοποιημένη διαδικασία» καταχωρίσεως, η οποία συνίσταται στα εξής:

«1. Εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού, τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή ποιες από τις νομίμως προστατευόμενες ονομασίες τους ή, στα κράτη μέλη που δεν υπάρχει σύστημα προστασίας, ποιες από τις ονομασίες που έχουν καθιερωθεί με τη χρήση επιθυμούν να καταχωρήσουν δυνάμει του παρόντος κανονισμού.

2. Η Επιτροπή καταχωρεί, με τη διαδικασία του άρθρου 15, τις ονομασίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 οι οποίες συμφωνούν με τα άρθρα 2 και 4. Το άρθρο 7 δεν εφαρμόζεται. Ωστόσο, οι κοινές ονομασίες δεν καταχωρούνται.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν την εθνική προστασία των ονομασιών που ανακοινώνονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 μέχρι την ημερομηνία που θα ληφθεί απόφαση για την καταχώρηση.»

8 Δυνάμει του άρθρου 1, σημείο 15, του κανονισμού (ΕΚ) 692/2003 του Συμβουλίου, της 8ης Απριλίου 2003, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ L 99, σ. 1), το εν λόγω άρθρο 17 καταργήθηκε, οι διατάξεις του όμως εξακολουθούν να εφαρμόζονται στις καταχωρισμένες ονομασίες ή στις ονομασίες των οποίων ζητήθηκε η καταχώριση δυνάμει της διαδικασίας του άρθρου 17 πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 692/2003, ήτοι πριν από τις 24 Απριλίου 2003.

9 Με την απόφαση 93/53/ΕΟΚ, της 21ης Δεκεμβρίου 1992, περί συστάσεως μιας επιστημονικής επιτροπής για τις ονομασίες προέλευσης, τις γεωγραφικές ενδείξεις και τις βεβαιώσεις ιδιοτυπίας (ΕΕ 1993, L 13, σ. 16), η Επιτροπή συνέστησε τη λεγόμενη «επιστημονική επιτροπή», αποστολή της οποίας είναι να εξετάζει, κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής, τα τεχνικά προβλήματα ιδίως στο πλαίσιο της εφαρμογής του βασικού κανονισμού.

10 Σύμφωνα με το άρθρο 3 της αποφάσεως αυτής, τα μέλη της επιτροπής ορίζονται από την Επιτροπή και επιλέγονται μεταξύ εμπειρογνωμόνων που διαθέτουν υψηλού επιπέδου κατάρτιση και αρμοδιότητες στους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 2 της ίδιας αποφάσεως. Δυνάμει των άρθρων 7, παράγραφος 1, και 8, παράγραφος 1, της αποφάσεως, η εν λόγω επιτροπή συνεδριάζει μετά από πρόσκληση εκπροσώπου της Επιτροπής και οι συσκέψεις της αφορούν τα θέματα για τα οποία η Επιτροπή έχει ζητήσει τη γνώμη της.

Το ιστορικό της διαφοράς

11 Με έγγραφο της 21ης Ιανουαρίου 1994, η Ελληνική Κυβέρνηση ζήτησε την καταχώριση της ονομασίας «φέτα» ως ονομασίας προελεύσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17 του βασικού κανονισμού.

12 Στις 12 Ιουνίου 1996, η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΚ) 1107/96, σχετικά με την καταχώριση των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 του κανονισμού 2081/92 (ΕΕ L 148, σ. 1). Σύμφωνα με το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, η ονομασία «φέτα», που περιλαμβάνεται στο παράρτημα του εν λόγω κανονισμού, στο τμήμα Α, υπό τον τίτλο «Τυριά» και κάτω από το όνομα της χώρας «Ελλάδα», καταχωρίστηκε ως προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως.

13 Με απόφαση της 16ης Μαρτίου 1999, C-289/96, C-293/96 και C-299/96, Δανία κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-1541), το Δικαστήριο ακύρωσε τον κανονισμό 1107/96 στο μέτρο που περιέλαβε την καταχώριση της ονομασίας «φέτα» ως προστατευόμενης ονομασίας προελεύσεως.

14 Στη σκέψη 101 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο έκρινε ότι, κατά την καταχώριση της ονομασίας «φέτα», η Επιτροπή ουδόλως έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η ονομασία αυτή εχρησιμοποιείτο από μακρού χρόνου σε ορισμένα κράτη μέλη πλην της Ελληνικής Δημοκρατίας.

15 Το Δικαστήριο κατέληξε, στη σκέψη 102 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η Επιτροπή, όταν εξέτασε το κατά πόσον η «φέτα» αποτελούσε κοινή ονομασία, δεν έλαβε δεόντως υπόψη όλους τους παράγοντες τους οποίους το άρθρο 3, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του βασικού κανονισμού την υποχρέωνε να λάβει υπόψη.

16 Κατόπιν της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 25 Μαΐου 1999, τον κανονισμό (ΕΚ) 1070/99, για την τροποποίηση του παραρτήματος του κανονισμού 1107/96 (ΕΕ L 130, σ. 18), με τον οποίο η ονομασία «φέτα» διεγράφη από το μητρώο προστατευομένων ονομασιών προελεύσεως και προστατευομένων γεωγραφικών ενδείξεων καθώς και από το παράρτημα του κανονισμού 1107/96.

17 Με έγγραφο της 15ης Οκτωβρίου 1999, η Επιτροπή έστειλε στα κράτη μέλη ερωτηματολόγιο σχετικά με την παρασκευή και την κατανάλωση των τυριών που φέρουν την ονομασία «φέτα» καθώς και σχετικά με το πόσον η ονομασία αυτή ήταν γνωστή στους καταναλωτές σε κάθε ένα από τα κράτη αυτά.

18 Οι συλλεγείσες ως απάντηση στο ερωτηματολόγιο αυτό πληροφορίες διαβιβάστηκαν στην επιστημονική επιτροπή, η οποία εξέδωσε τη γνωμοδότησή της στις 24 Απριλίου 2001 (στο εξής: γνωμοδότηση της επιστημονικής επιτροπής). Με τη γνωμοδότηση αυτή, η εν λόγω επιτροπή έκρινε ομόφωνα ότι η ονομασία «φέτα» δεν αποτελεί κοινή ονομασία.

19 Στις 14 Οκτωβρίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε τον προσβαλλόμενο κανονισμό. Δυνάμει του κανονισμού αυτού, η ονομασία «φέτα» καταχωρίστηκε εκ νέου ως προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως.

20 Το άρθρο 1 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Η ονομασία "Φέτα" (Feta) καταχωρίζεται στο μητρώο προστατευομένων ονομασιών προέλευσης και προστατευομένων γεωγραφικών ενδείξεων που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92, ως προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ).

2. Στο παράρτημα του κανονισμού (ΕΚ) 1107/96, στη στήλη "τυριά" και "Ελλάδα" του μέρους Α, προστίθεται η ονομασία "Φέτα" (Feta).»

21 Στην εικοστή αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού αναφέρονται τα ακόλουθα:

«(20) Βάσει των στοιχείων που διαβίβασαν τα κράτη μέλη, τα τυριά που φέρουν σήμερα την ονομασία "φέτα" στο κοινοτικό έδαφος παραπέμπουν γενικά, ρητά ή σιωπηρά στην επισήμανσή τους, παρά το γεγονός ότι παράχθηκαν

σε άλλα κράτη μέλη και όχι στην Ελλάδα, στο έδαφος, στις πολιτιστικές παραδόσεις ή στον πολιτισμό της Ελλάδας, με την παρουσίαση κειμένου ή σχεδίων έντονης ελληνικής φύσεως. Από αυτά προκύπτει ότι επιδιώκεται εκουσίως η συσχέτιση μεταξύ της ονομασίας "φέτα" και της Ελλάδας, δεδομένου ότι αποτελεί επιχείρημα πώλησης που είναι σύμφυτο με τη φήμη του πρωτότυπου προϊόντος, δημιουργώντας έτσι πραγματικούς κινδύνους σύγχυσης στον καταναλωτή. Οι επισημάνσεις του μη καταγόμενου από την Ελλάδα τυριού "φέτα", το οποίο διατίθεται στο εμπόριο εντός της Κοινότητας με μια τέτοια ονομασία χωρίς ωστόσο να αναφέρεται άμεσα ή έμμεσα στην Ελλάδα, είναι πολύ λίγες και αποτελούν επιπροσθέτως μια εξαιρετικά μειωμένη αναλογία της κοινοτικής αγοράς της "φέτας" έναντι των ποσοτήτων των τυριών που διατίθενται στο εμπόριο κατά τον τρόπο αυτό.»

22 Στην τριακοστή τρίτη έως τριακοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού αναφέρονται τα ακόλουθα:

«(33) Η Επιτροπή έλαβε υπόψη τη συμβουλευτική γνωμοδότηση της επιστημονικής επιτροπής. Θεωρεί ότι η εξαντλητική σφαιρική ανάλυση του συνόλου των στοιχείων νομικής, ιστορικής, πολιτισμικής, πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής, επιστημονικής και τεχνικής φύσεως που κοινοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη, ή τα οποία προέκυψαν από τις έρευνες τις οποίες πραγματοποίησε ή ανέθεσε η Επιτροπή, της επιτρέπει να διαπιστώσει ότι δεν πληρούται ιδιαιτέρως κανένα από τα κριτήρια που απαιτούνται από το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 προκειμένου να ληφθεί υπόψη ο κοινός χαρακτήρας μιας ονομασίας και, κατά συνέπεια, η ονομασία "φέτα" δεν κατέστη "η ονομασία γεωργικού προϊόντος ή τροφίμου η οποία, ενώ παραπέμπει στον τόπο ή στην περιοχή στην οποία το εν λόγω αγροτικό προϊόν ή τρόφιμο παράχθηκε ή διατέθηκε στο εμπόριο για πρώτη φορά, κατέστη η κοινή ονομασία γεωργικού προϊόντος ή τροφίμου".

(34) Δεδομένου ότι δεν διαπιστώθηκε ο κοινόχρηστος χαρακτήρας της ονομασίας "φέτα", η Επιτροπή εξακρίβωσε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92, ότι η αίτηση των ελληνικών αρχών για την καταχώριση της ονομασίας "φέτα" ως προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης είναι σύμφωνη με τα άρθρα 2 και 4 του εν λόγω κανονισμού.

(35) Η ονομασία "φέτα" αποτελεί μια παραδοσιακή μη γεωγραφική ονομασία κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92. Οι όροι "περιοχή" και "τόπος" που αναφέρονται στην εν λόγω παράγραφο μπορούν να ερμηνευτούν μόνο μέσα σε μια γεωμορφολογική και όχι διοικητική οπτική, στο μέτρο που οι φυσικοί ή ανθρώπινοι παράγοντες που είναι συνυφασμένοι με ένα δεδομένο προϊόν ενδέχεται να υπερβούν τα διοικητικά σύνορα. Ωστόσο, δυνάμει του εν λόγω άρθρου 2, παράγραφος 3, αποκλείεται η γεωγραφική περιοχή που είναι συνυφασμένη με μια ονομασία να μπορεί να καλύπτει μία χώρα στο σύνολό της. Στην περίπτωση της ονομασίας "φέτα", διαπιστώθηκε, κατά συνέπεια, ότι η οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή που αναφέρεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', δεύτερη περίπτωση, του εν λόγω κανονισμού καλύπτει αποκλειστικά το έδαφος της ηπειρωτικής Ελλάδας, καθώς και το Νομό Λέσβου. Το σύνολο των άλλων νησιών και αρχιπελάγων αποκλείονται, δεδομένου ότι δεν πληρούν τους απαιτούμενους φυσικούς ή/και ανθρώπινους όρους. Επιπροσθέτως, η διοικητική οριοθέτηση της γεωγραφικής περιοχής τελειοποιήθηκε, δεδομένου ότι οι προδιαγραφές του προϊόντος που παρουσίασαν οι ελληνικές αρχές προβλέπουν επιτακτικές και σωρευτικές απαιτήσεις: ιδιαίτερα, η περιοχή καταγωγής της πρώτης ύλης είναι σημαντικά περιορισμένη, δεδομένου ότι το γάλα που χρησιμοποιείται για την παρασκευή του τυριού "φέτα" πρέπει να προέρχεται από προβατίνες και αίγες τοπικών φυλών που έχουν εκτραφεί με παραδοσιακό τρόπο και των οποίων η διατροφή πρέπει να στηρίζεται υποχρεωτικά στη χλωρίδα που υπάρχει στα βοσκοτόπια των επιλέξιμων περιοχών.

(36) Διαπιστώθηκε ότι η γεωγραφική περιοχή που προκύπτει από τη διοικητική οριοθέτηση, καθώς και οι απαιτήσεις των προδιαγραφών του προϊόντος παρουσιάζουν επαρκή ομοιογένεια που επιτρέπει την τήρηση των απαιτήσεων του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', και του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92. Η εκτατική βοσκή και η διαχείμαση, οι οποίες αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους της εκτροφής προβατίνων και αιγών που χρησιμοποιούνται για την προμήθεια της πρώτης ύλης του τυριού "φέτα", αποτελούν καρπό μιας πατρογονικής παράδοσης που επιτρέπει την προσαρμογή στις κλιματικές μεταβολές και στις συνέπειές της στη διαθέσιμη βλάστηση. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη αυτόχθονων φυλών αιγοπροβάτων μικρού μεγέθους, πολύ λιτοδίαιτων και ανθεκτικών, που μπορούν να επιζήσουν σε ένα ελάχιστα γενναιόδωρο από ποσοτικής απόψεως περιβάλλον το οποίο, ωστόσο, είναι ποιοτικά προικισμένο με μία άκρως διαφοροποιημένη ειδική χλωρίδα που χαρίζει στο τελικό προϊόν ιδιαίτερο άρωμα και γεύση. Η όσμωση μεταξύ των προαναφερόμενων φυσικών παραγόντων και των ειδικών ανθρωπίνων παραγόντων, ιδιαίτερα η παραδοσιακή μέθοδος παρασκευής που απαιτεί οπωσδήποτε στράγγισμα χωρίς πίεση, χάρισε στο τυρί "φέτα" εξαιρετική διεθνή φήμη.

(37) Δεδομένου ότι οι προδιαγραφές του προϊόντος που υποβλήθηκαν από τις ελληνικές αρχές και οι οποίες περιλαμβάνουν το σύνολο των στοιχείων που απαιτούνται από το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92, καθώς και η τυπική ανάλυση των εν λόγω προδιαγραφών δεν αποκάλυψαν πρόδηλο σφάλμα εκτίμησης, πρέπει να καταχωριστεί η ονομασία "φέτα" ως προστατευόμενη ονομασία προέλευσης.»

Τα αιτήματα των διαδίκων και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

23 Στην υπόθεση C-465/02, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί από το Δικαστήριο:

— να ακυρώσει τον προσβαλλόμενο κανονισμό·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

24 Στην υπόθεση C-466/02, το Βασίλειο της Δανίας ζητεί από το Δικαστήριο:

— να ακυρώσει τον προσβαλλόμενο κανονισμό·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

25 Η Επιτροπή, σε αμφότερες τις υποθέσεις, ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει τους προσφεύγοντες στα δικαστικά έξοδα.

26 Με διατάξεις του Προέδρου του Δικαστηρίου της 13ης Μαΐου και της 3ης Ιουνίου 2003, επετράπη στη Γαλλική Δημοκρατία και στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας να παρέμβουν υπέρ των προσφευγόντων και στην Ελληνική Δημοκρατία να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.

27 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 13ης Ιανουαρίου 2005, οι υποθέσεις C-465/02 και C-466/02 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του παραδεκτού

28 Η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφυγές της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και του Βασιλείου της Δανίας ασκήθηκαν εκπροθέσμως. Ο προσβαλλόμενος κανονισμός δημοσιεύθηκε στις 15 Οκτωβρίου 2002. Δεδομένου ότι οι προσφυγές ασκήθηκαν στις 30 Δεκεμβρίου 2002, δεν τηρήθηκε η δίμηνη προθεσμία του άρθρου 230, πέμπτο εδάφιο, ΕΚ.

29 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής αρχίζει να τρέχει από το τέλος της δέκατης τέταρτης ημέρας από της δημοσιεύσεως της επίδικης πράξεως. Η προθεσμία αυτή παρεκτείνεται λόγω αποστάσεως σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ήτοι κατά δέκα επιπλέον ημέρες. Λαμβανομένων υπόψη των κανόνων αυτών, οι υπό κρίση προσφυγές ασκήθηκαν εμπροθέσμως.

Επί της ουσίας

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως

30 Η Γερμανική Κυβέρνηση επικαλείται παράβαση του εσωτερικού κανονισμού της επιτροπής που προβλέπεται από το άρθρο 15 του βασικού κανονισμού (στο εξής: κανονιστική επιτροπή) καθώς και παράβαση του κανονισμού 1 του Συμβουλίου, της 15ης Απριλίου 1958, περί καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 14). Τα έγγραφα που έπρεπε να εξεταστούν κατά τη συνεδρίαση της κανονιστικής επιτροπής της 20ής Νοεμβρίου 2001 δεν κοινοποιήθηκαν στη Γερμανική Κυβέρνηση δεκατέσσερις ημέρες πριν από τη συνεδρίαση αυτή ούτε κοινοποιήθηκαν στη γερμανική γλώσσα.

31 Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρασχέθηκαν στο Δικαστήριο, η κανονιστική επιτροπή δεν είχε ακόμα αποκτήσει εσωτερικό κανονισμό κατά την ημερομηνία της εν λόγω συνεδριάσεως. Πρέπει, συνεπώς, να ληφθούν υπόψη οι πρότυποι διαδικαστικοί κανόνες —απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2001, C 38, σ. 3).

32 Το οικείο άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Η σύγκληση, η ημερήσια διάταξη καθώς και τα σχέδια μέτρων για τα οποία ζητείται η γνώμη της επιτροπής και όλα τα έγγραφα εργασίας διαβιβάζονται από τον πρόεδρο στα μέλη της επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2, κατά γενικό κανόνα, τουλάχιστον δεκατέσσερις ημέρες πριν από την ημερομηνία της συνεδρίασης [...].

2. Ύστερα από αίτηση ενός μέλους της επιτροπής ή με δική του πρωτοβουλία, ο πρόεδρος μπορεί, στις επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον τα προς θέσπιση μέτρα πρέπει να εφαρμοστούν αμέσως, να συντομεύσει την προθεσμία διαβίβασης που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο έως πέντε ημερολογιακές ημέρες πριν από την ημερομηνία της συνεδρίασης [...].»

33 Το άρθρο 3 του κανονισμού 1 προβλέπει τα εξής:

«Τα έγγραφα τα οποία απευθύνονται από τα όργανα της Κοινότητος προς κράτος μέλος ή πρόσωπο το οποίο υπάγεται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους συντάσσονται στη γλώσσα του κράτους αυτού.»

34 Δεν αμφισβητείται ότι, με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο της 9ης Νοεμβρίου 2001, η Επιτροπή διαβίβασε στη Γερμανική Κυβέρνηση πρόσκληση για τη συνεδρίαση της κανονιστικής επιτροπής της 20ής Νοεμβρίου 2001. Η πρόσκληση αυτή προέβλεπε, ως πρώτο θέμα της ημερήσιας διατάξεως, ανταλλαγή απόψεων επί του φακέλου «φέτα». Η Επιτροπή επισύναψε στο εν λόγω ηλεκτρονικό ταχυδρομείο δύο συνημμένα, αμφότερα διατυπωμένα στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα. Το ένα από τα συνημμένα αυτά συνόψιζε τις απαντήσεις των κρατών μελών στο ερωτηματολόγιο της Επιτροπής, της 15ης Οκτωβρίου 1999, σχετικά με την

παρασκευή, την κατανάλωση και τη φήμη της φέτας. Το άλλο συνημμένο περιείχε προσχέδιο γνωμοδοτήσεως της επιστημονικής επιτροπής επί του εν λόγω φακέλου.

35 Κατά τη συνεδρίαση της κανονιστικής επιτροπής της 20ής Νοεμβρίου 2001, η γερμανική αντιπροσωπεία ζήτησε τα κείμενα των δύο αυτών συνημμένων στη γερμανική γλώσσα. Δεν αμφισβητείται ότι ουδέποτε της δόθηκαν τα κείμενα αυτά.

36 Ακόμα και αν υποτεθεί ότι η έλλειψη του κειμένου των δύο επιμάχων συνημμένων στη γερμανική γλώσσα δεν ήταν σύμφωνη προς το άρθρο 3 του κανονισμού 1, η παρατυπία αυτή δεν συνεπάγεται την ακύρωση του προσβαλλόμενου κανονισμού.

37 Πράγματι, μια τέτοια διαδικαστική πλημμέλεια δεν συνεπάγεται την ακύρωση της τελικώς εκδοθείσας πράξεως παρά μόνο σε περίπτωση που, αν δεν είχε σημειωθεί η πλημμέλεια αυτή, η διαδικασία θα μπορούσε να έχει καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1980, 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 207, σκέψη 47· της 20ής Οκτωβρίου 1987, 128/86, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4171, σκέψη 25, και της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής, γνωστή ως απόφαση «Tubemeuse», Συλλογή 1990, σ. I-959, σκέψη 48).

38 Όμως, κατά την εν λόγω συνεδρίαση, η κανονιστική επιτροπή προέβη απλώς και μόνο σε ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τον φάκελο «φέτα» και τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου της Επιτροπής. Σε μεταγενέστερη μόνο συνεδρίασή της, που πραγματοποιήθηκε στις 16 Μαΐου 2002, εξέτασε η επιτροπή αυτή πρόταση κανονισμού. Ωστόσο, η εν λόγω επιτροπή δεν κατόρθωσε τότε να συγκεντρώσει την απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία ώστε να υιοθετήσει την πρόταση. Το Συμβούλιο, με τη σειρά του, κατά τη συνεδρίαση της 27ης Ιουνίου 2002, δεν μπόρεσε να εγκρίνει την πρόταση κανονισμού επί του ιδίου ζητήματος, επίσης λόγω μη επιτεύξεως της ειδικής πλειοψηφίας. Σε καθεμία από τις συνεδριάσεις αυτές, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας καταψήφισε την υποβληθείσα πρόταση. Ακόμα και αν το κράτος μέλος αυτό είχε στη διάθεσή του το γερμανικό κείμενο των

δύο επιμάχων εγγράφων κατά τη συνεδρίαση της 20ής Νοεμβρίου 2001, δεν θα μπορούσε να εναντιωθεί αποτελεσματικότερα στην εν λόγω πρόταση.

39 Δεδομένου ότι δεν ψηφίστηκε κανονισμός από το Συμβούλιο, η Επιτροπή εξέδωσε η ίδια τον προσβαλλόμενο κανονισμό σύμφωνα με το άρθρο 15, πέμπτο εδάφιο, του βασικού κανονισμού. Το όργανο αυτό είχε, συνεπώς, την εξουσία να θεσπίσει, με δική του ευθύνη, τα προταθέντα μέτρα.

40 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι η πρόσκληση για τη συνεδρίαση της κανονιστικής επιτροπής της 20ής Νοεμβρίου 2001 έγινε λιγότερο από δεκατέσσερις ημέρες πριν από τη συνεδρίαση και ότι, κατά τη συνεδρίαση αυτή, δεν ήταν διαθέσιμο το γερμανικό κείμενο των δύο επιμάχων εγγράφων ουδεμία επίδραση μπορούσε να έχει επί του τελικώς θεσπισθέντος μέτρου.

41 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως

42 Η Γερμανική Κυβέρνηση επικαλείται παράβαση του άρθρου 2, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού. Κατά την εν λόγω κυβέρνηση, η λέξη «φέτα» προέρχεται από την ιταλική γλώσσα και σημαίνει «λεπτό τεμάχιο». Στην ελληνική γλώσσα εισήχθη κατά τον δέκατο έβδομο αιώνα. Η ονομασία «φέτα» δεν χρησιμοποιείται μόνο στην

Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες της Βαλκανικής και της Μέσης Ανατολής για τον προσδιορισμό τυριού σε άλμη. Κακώς η Επιτροπή εξετάζει, με τις αιτιολογικές σκέψεις του προσβαλλόμενου κανονισμού, το κατά πόσον η «φέτα» έχει καταστεί κοινή ονομασία. Εφόσον η λέξη αυτή αποτελεί καταρχήν μη γεωγραφικό όρο, η Επιτροπή όφειλε να αποδείξει ότι έχει αποκτήσει γεωγραφική έννοια, και τούτο κατά τρόπον ώστε να μην καλύπτει το σύνολο του εδάφους κράτους μέλους. Περαιτέρω, κατά την ως άνω κυβέρνηση, η περιοχή που αναφέρει η Ελληνική Κυβέρνηση στην αίτηση καταχωρίσεως είναι τεχνητώς οριοθετημένη· η οριοθέτηση αυτή δεν στηρίζεται ούτε στην παράδοση ούτε στη γενικώς επικρατούσα άποψη. Εξάλλου, η φέτα δεν οφείλει τα χαρακτηριστικά της κυρίως ή αποκλειστικώς στο γεωγραφικό περιβάλλον· τα διαλαμβανόμενα στην τριακοστή έκτη αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού δεν βρίσκουν έρεισμα ούτε στην αίτηση καταχωρίσεως της Ελληνικής Κυβερνήσεως ούτε στα πορίσματα της επιστημονικής επιτροπής. Τέλος, κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, δεν υπάρχει σύμπτωση μεταξύ της γεωγραφικής περιοχής παραγωγής και της γεωγραφικής περιοχής επεξεργασίας όπως προκύπτει τόσο από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας όσο και από το ότι η Κοινότητα χορηγεί ενισχύσεις για την παραγωγή φέτας στα νησιά του Αιγαίου.

43 Η Δανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ονομασία «φέτα» δεν πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε να μπορεί να καταχωριστεί ως παραδοσιακή μη γεωγραφική ονομασία σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού. Συναφώς, η εν λόγω κυβέρνηση θεωρεί ότι κατά πρώτο λόγο στο αιτούν κράτος και κατά δεύτερο λόγο στην Επιτροπή εναπόκειται να αποδείξουν ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για την καταχώριση μιας ονομασίας προελεύσεως ως παραδοσιακής μη γεωγραφικής ονομασίας. Κατά την κυβέρνηση αυτή, η γεωγραφική περιοχή που προσδιορίζεται με την αίτηση καταχωρίσεως στην υπό κρίση περίπτωση, ήτοι η ηπειρωτική Ελλάδα και ο Νομός Λέσβου, καλύπτει σχεδόν ολόκληρη την Ελλάδα και δεν προβλήθηκε κανένας αντικειμενικός λόγος που να δικαιολογεί το κατά τί διακρίνονται οι περιοχές που εξαιρέθηκαν. Η Δανική Κυβέρνηση διευκρινίζει ότι ο απαιτούμενος αποκλειστικός σύνδεσμος μεταξύ του τυριού φέτα και της γεωγραφικής περιοχής που προσδιορίζεται στην αίτηση δεν υφίσταται, για τον απλούστατο λόγο ότι καταγωγή της φέτας είναι το σύνολο της Βαλκανικής και όχι μόνον η Ελλάδα. Η προσδιοριζόμενη στην αίτηση γεωγραφική περιοχή παρουσιάζει πολλές διαφορές από κλιματολογικής και μορφολογικής απόψεως και υπάρχουν πολλές ελληνικές ποικιλίες φέτας με διαφορετική γεύση. Η διεθνής φήμη της φέτας δεν μπορεί να αποδοθεί σαφώς και άμεσα στην προσδιοριζόμενη γεωγραφική περιοχή, αλλά οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη σημαντική παραγωγή και στις εξαγωγές άλλων κρατών, μεταξύ των οποίων το Βασίλειο της Δανίας, κατά το δεύτερο ήμισυ του εικοστού αιώνα.

44 Η Γαλλική Κυβέρνηση, παρεμβαίνουσα προς στήριξη των αιτημάτων της Γερμανικής και της Δανικής Κυβερνήσεως, αναφέρει ότι η λέξη «φέτα», που σημαίνει «λεπτό τεμάχιο» στην ιταλική γλώσσα, δεν είναι γεωγραφική ονομασία. Κατά συνέπεια, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 2, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού. Οι διατάξεις αυτές παραπέμπουν στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, δεύτερη περίπτωση, του ίδιου κανονισμού και, επομένως, η ονομασία δεν μπορεί να καταχωριστεί ως προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως παρά μόνον αν το προϊόν αυτό οφείλει την ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά του κυρίως ή αποκλειστικώς στο γεωγραφικό περιβάλλον, που περιλαμβάνει τους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες, και αν η παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία του προϊόντος αυτού λαμβάνουν χώρα στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή. Όμως, αφενός, αντίθετα προς τις διατάξεις του άρθρου 2, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, η γεωγραφική περιοχή παραγωγής φέτας στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει σχεδόν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και, αφετέρου, φέτα παράγεται και εκτός ελληνικής επικράτειας, μεταξύ άλλων στη Γαλλία, υπό συνθήκες συγκρίσιμες με εκείνες που επικρατούν στην ελληνική επικράτεια. Συγκεκριμένα, χάρη στη συμβολή των κοινοτικών επιδοτήσεων, τα γαλλικά τυροκομεία έχουν επιτύχει να προσαρμόσουν τις βιοτεχνικές μεθόδους στη βιομηχανική παραγωγή και παράγουν σήμερα μεταξύ 10 000 και 12 000 τόνων τυριού φέτας ετησίως. Οι δύο αυτές διαπιστώσεις εμποδίζουν την καταχώριση, υπέρ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της ονομασίας «φέτα» ως προστατευόμενης ονομασίας προελεύσεως.

45 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρενέβη επίσης υπέρ της Γερμανικής και της Δανικής Κυβερνήσεως χωρίς να υποβάλει παρατηρήσεις.

46 Στην υπό κρίση διαφορά, δεν αμφισβητείται ότι ο όρος «φέτα» προέρχεται από την ιταλική λέξη «fetta» που σημαίνει «λεπτό τεμάχιο», εισήχθη δε στην ελληνική γλώσσα κατά τον δέκατο έβδομο αιώνα. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι η «φέτα» δεν αποτελεί όνομα μιας περιοχής, ενός τόπου ή μιας χώρας κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, του βασικού κανονισμού. Ως εκ τούτου, ο όρος αυτός δεν μπορεί να καταχωριστεί ως ονομασία προελεύσεως δυνάμει αυτής της διατάξεως. Το πολύ μπορεί να καταχωριστεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού, το οποίο επεκτείνει τον ορισμό της

ονομασίας προελεύσεως, μεταξύ άλλων, σε ορισμένες παραδοσιακές μη γεωγραφικές ονομασίες.

47 Βάσει αυτής της διατάξεως καταχωρίστηκε ο όρος «φέτα» ως ονομασία προελεύσεως με τον προσβαλλόμενο κανονισμό. Σύμφωνα με την τριακοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, «[η] ονομασία "φέτα" αποτελεί μια παραδοσιακή μη γεωγραφική ονομασία κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του [βασικού] κανονισμού».

48 Για να προστατεύεται δυνάμει της τελευταίας αυτής διατάξεως, μια παραδοσιακή μη γεωγραφική ονομασία πρέπει, μεταξύ άλλων, να περιγράφει ένα προϊόν ή ένα τρόφιμο «καταγωγής μιας περιοχής ή ενός συγκεκριμένου τόπου».

49 Εξάλλου, το άρθρο 2, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού, παραπέμποντας στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, δεύτερη περίπτωση, του ίδιου κανονισμού, απαιτεί να οφείλονται η ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά του γεωργικού προϊόντος ή του τροφίμου κυρίως ή αποκλειστικώς στο γεωγραφικό περιβάλλον, που περιλαμβάνει τους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες, η δε παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία του να λαμβάνουν χώρα εντός της οριοθετημένης γεωγραφικής περιοχής.

50 Από τη συνδυασμένη ανάγνωση των δύο αυτών διατάξεων προκύπτει ότι ο τόπος ή η περιοχή κατά το εν λόγω άρθρο 2, παράγραφος 3, πρέπει να καθορίζονται ως γεωγραφικό περιβάλλον, που περιλαμβάνει ιδιαίτερους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες και είναι ικανό να προσδώσει σε ένα γεωργικό προϊόν ή ένα τρόφιμο τα ειδικά χαρακτηριστικά του. Συνεπώς, η προσδιοριζόμενη ζώνη προελεύσεως πρέπει να εμφανίζει ομοιογενείς φυσικούς παράγοντες που να την οριοθετούν σε σχέση προς τις όμορες ζώνες (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1975, 12/74, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή τόμος 1975, σ. 87, σκέψη 8).

51 Υπό το φως αυτών των διαφόρων κριτηρίων πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον ο προσδιορισμός από τον προσβαλλόμενο κανονισμό της περιοχής προελεύσεως είναι σύμφωνος προς τις επιταγές του άρθρου 2, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού.

52 Στο μέτρο που η Επιτροπή στηρίζεται προς τούτο στη σχετική ελληνική νομοθεσία, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 1 της ελληνικής υπουργικής αποφάσεως 313025, της 11ης Ιανουαρίου 1994, περί αναγνωρίσεως της προστατευομένης ονομασίας προελεύσεως (ΠΟΠ) του τυριού φέτα, προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η ονομασία "φέτα" αναγνωρίζεται ως προστατευομένη ονομασία προελεύσεως (ΠΟΠ) για το λευκό τυρί άλμης που παράγεται παραδοσιακά στην Ελλάδα και, συγκεκριμένα, στις περιοχές που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, από γάλα πρόβειο ή μίγμα αυτού με γίδινο.

2. Το γάλα που χρησιμοποιείται για την παρασκευή της "φέτας" πρέπει να προέρχεται αποκλειστικά από τις περιοχές Μακεδονίας, Θράκης, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και του Νομού Λέσβου.»

53 Η κατ' αυτόν τον τρόπο οριοθετούμενη περιοχή για την παραγωγή της φέτας περιλαμβάνει αποκλειστικά το ηπειρωτικό τμήμα της Ελλάδας καθώς και τον Νομό Λέσβου. Δεν περιλαμβάνονται στη γεωγραφική αυτή περιοχή η νήσος Κρήτη καθώς και ορισμένα ελληνικά αρχιπελάγη, ήτοι οι Σποράδες, οι Κυκλάδες, τα Δωδεκάνησα και τα Ιόνια νησιά.

54 Οι ζώνες που εξαιρούνται από τη γεωγραφική αυτή περιοχή δεν μπορούν να θεωρηθούν αμελητέες. Συνεπώς, η περιοχή την οποία οριοθετεί η εθνική νομοθεσία

για την παραγωγή τυριού υπό την ονομασία "φέτα" δεν καλύπτει το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Έτσι, δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί κατά πόσον το άρθρο 2, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού επιτρέπει να καλύπτει η αντιστοιχούσα σε μια ονομασία γεωγραφική περιοχή το σύνολο του εδάφους μιας χώρας.

55 Πρέπει, ωστόσο, να εξεταστεί μήπως η κατ' αυτόν τον τρόπο προσδιορισθείσα περιοχή είναι οριοθετημένη τεχνητώς.

56 Συναφώς, το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της υπουργικής αποφάσεως 313025 διευκρινίζει ότι «το γάλα [που χρησιμοποιείται για την παρασκευή "φέτας"] πρέπει να προέρχεται από φυλές προβάτων και αιγών παραδοσιακά εκτρεφόμενες και προσαρμοσμένες στην περιοχή παρασκευής της "φέτας" και η διατροφή τους πρέπει να βασίζεται στη χλωρίδα της εν λόγω περιοχής».

57 Από τα πληροφοριακά στοιχεία που παρασχέθηκαν στο Δικαστήριο, ειδικότερα δε από τις προδιαγραφές τις οποίες η Ελληνική Κυβέρνηση διαβίβασε στην Επιτροπή, στις 21 Ιανουαρίου 1994, ενόψει της καταχωρίσεως της ονομασίας «φέτα» ως ονομασίας προελεύσεως, προκύπτει ότι η λειτουργία της διατάξεως αυτής, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 της ιδίας υπουργικής αποφάσεως, είναι η οριοθέτηση της επίμαχης περιοχής βάσει, ιδίως, γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών, ήτοι του ορεινού ή ημιορεινού χαρακτήρα του εδάφους, των κλιματολογικών χαρακτηριστικών, ήτοι του ήπιου χειμώνα, του θερμού θέρους και της μεγάλης διάρκειας της ηλιοφάνειας, καθώς και βοτανολογικών χαρακτηριστικών, ήτοι της τυπικής χλωρίδας των μέσων ορεινών περιοχών της Βαλκανικής.

58 Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν επαρκώς ότι η περιοχή αυτή εμφανίζει ομοιογενείς φυσικούς παράγοντες που τη διαφοροποιούν από τις όμορες ζώνες. Από τον φάκελο προκύπτει ότι οι ελληνικές ζώνες που εξαιρέθηκαν από την οριοθετημένη περιοχή δεν εμφανίζουν τους ίδιους φυσικούς παράγοντες με αυτή. Επομένως, η οριοθέτηση της περιοχής στην υπό κρίση περίπτωση δεν ήταν τεχνητή.

59 Όσον αφορά την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση περί ενισχύσεων για την παραγωγή φέτας στα νησιά του Αιγαίου, είναι ακριβές ότι το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2019/93 του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 1993, για τη θέσπιση ειδικών μέτρων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα προς όφελος των μικρών νησιών του Αιγαίου Πελάγους (ΕΕ L 184, σ. 1), προέβλεπε, προτού τροποποιηθεί από το άρθρο 1, σημείο 4, του κανονισμού (ΕΚ) 442/2002 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2002 (ΕΕ L 68, σ. 4), ενίσχυση «για την ιδιωτική αποθεματοποίηση των ακόλουθων τυριών τοπικής παρασκευής: φέτα, ηλικίας τουλάχιστον 2 μηνών [...]».

60 Η διάταξη αυτή καταδεικνύει ότι φέτα παράγεται επίσης και στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους.

61 Η Επιτροπή επιβεβαίωσε, εξάλλου, με τις παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι υπάρχει όντως τοπική παραγωγή φέτας σε ορισμένα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους.

62 Ωστόσο, διευκρινίστηκε επίσης ότι τα νησιά αυτά ανήκουν διοικητικώς στον Νομό Λέσβου.

63 Ο εν λόγω νομός περιλαμβάνεται στη γεωγραφική περιοχή που καθορίζει η εθνική νομοθεσία ως ζώνη παραγωγής της φέτας.

64 Εντεύθεν συνάγεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 2019/93 δεν αντιφάσκει προς τον προσδιορισμό της γεωγραφικής ζώνης παραγωγής φέτας ο οποίος προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία και περιλαμβάνεται στην αίτηση

καταχωρίσεως της ονομασίας αυτής και, επομένως, το περί του αντιθέτου επιχείρημα της Γερμανικής Κυβερνήσεως αποδεικνύεται αβάσιμο.

65 Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά της φέτας δεν οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικώς στο οριοθετημένο γεωγραφικό περιβάλλον, όπως απαιτείται από το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, δεύτερη περίπτωση, του βασικού κανονισμού.

66 Ωστόσο, η τριακοστή έκτη αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού αναφέρει μια σειρά παραγόντων που δείχνουν ότι τα χαρακτηριστικά της φέτας οφείλονται κυρίως στο οριοθετημένο γεωγραφικό περιβάλλον. Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από τη Γερμανική Κυβέρνηση, η μνεία των παραγόντων αυτών στηρίζεται στις προδιαγραφές που προσκόμισε η Ελληνική Κυβέρνηση και στις οποίες απαριθμούνται λεπτομερώς οι φυσικοί και ανθρώπινοι παράγοντες που προσδίδουν στη φέτα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

67 Μεταξύ των παραγόντων αυτών περιλαμβάνονται η διάρκεια της ηλιοφάνειας, οι διαφορές της θερμοκρασίας, η διαχείμαση, η εκτατική βοσκή και η χλωρίδα.

68 Οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν ότι η εκτίμηση της Επιτροπής ως προς το θέμα αυτό είναι αστήρικτη.

69 Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 2, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως

70 Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσβαλλόμενος κανονισμός συνιστά παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, του βασικού κανονισμού. Κατά την εν λόγω κυβέρνηση, η «φέτα» αποτελεί κοινή ονομασία κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 3, παράγραφος 1. Η Επιτροπή δεν έλαβε δεόντως υπόψη όλους τους παράγοντες, ιδίως το ότι φέτα παρασκευάζεται και σε άλλα κράτη μέλη πλην της Ελλάδας, την κατανάλωση φέτας εκτός Ελλάδας, τον τρόπο με τον οποίο την αντιλαμβάνονται οι καταναλωτές, τις εθνικές και κοινοτικές ρυθμίσεις, καθώς και τις προγενέστερες εκτιμήσεις της Επιτροπής. Ο κίνδυνος συγχύσεως του καταναλωτή, επίκληση του οποίου γίνεται στην εικοστή αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού, δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα για την προστασία της ονομασίας «φέτα», διότι η παραπλανητική παρουσίαση ενός προϊόντος δεν έχει καμία σχέση με το αν μια ονομασία είναι κοινή ή αν αποτελεί ονομασία προελεύσεως.

71 Εξάλλου, κατά την ίδια κυβέρνηση, η διαπίστωση ότι η ονομασία «φέτα» δεν έχει καταστεί κοινή δεν αιτιολογείται επαρκώς κατά το άρθρο 253 ΕΚ, καθόσον η παραπομπή στη συμβουλευτική γνώμη μιας επιτροπής δεν είναι πρόσφορη προς τούτο.

72 Κατά τη Δανική Κυβέρνηση, η Επιτροπή εξέδωσε τον προσβαλλόμενο κανονισμό κατά παράβαση των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 17, παράγραφος 2, του βασικού κανονισμού, δεδομένου ότι ο όρος «φέτα» αποτελεί κοινή ονομασία. Κατά την κυβέρνηση αυτή, όταν μια ονομασία έχει εξαρχής τον χαρακτήρα κοινής ονομασίας ή τον αποκτά στη συνέχεια, διατηρεί τον χαρακτήρα αυτόν εσαεί και κατά τρόπο μη ανατρέψιμο. Στο αιτούν κράτος, και κατά δεύτερο λόγο στην Επιτροπή, εναπόκειται να αποδείξει ότι μια μη γεωγραφική ονομασία δεν αποτελεί κοινή ονομασία.

73 Η Δανική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ακόμα ότι η φέτα, είτε ως ονομασία είτε ως προϊόν, δεν κατάγεται ειδικά από την Ελλάδα. Η παραδοσιακή ζώνη καταναλώσεως και παραγωγής εκτείνεται σε πολλές βαλκανικές χώρες. Η ίδια η Ελληνική Δημοκρατία έχει εισαγάγει, παραγάγει, καταναλώσει και εξαγάγει τυρί υπό την ονομασία «φέτα», περιλαμβανομένου και τυριού παρασκευασμένου από γάλα αγελάδας. Είναι πιθανόν οι Έλληνες καταναλωτές, με την πάροδο πολλών ετών, να θεωρήσουν την ονομασία ως κοινή. Ομοίως, σε άλλα κράτη, κοινοτικά ή μη, όπου η

φέτα καταναλώνεται και παράγεται σε μεγάλες ποσότητες, ο καταναλωτής θεωρεί τη φέτα ως κοινή ονομασία. Εκτός της ζώνης καταγωγής της, υπάρχει νόμιμη παραγωγή και εμπορία φέτας σε πολλά κράτη μέλη και τρίτες χώρες.

74 Πάντοτε σύμφωνα με τη Δανική Κυβέρνηση, η παραγωγή και εμπορία φέτας στη Δανία δεν αντιβαίνουν προς τις θεμιτές και πατροπαράδοτες συνήθειες ούτε δημιουργούν πραγματικούς κινδύνους συγχύσεως, δεδομένου ότι, από το 1963, η δανική νομοθεσία έχει επιβάλει την ονομασία «δανική φέτα». Το ότι η φέτα αποτελεί κοινή ονομασία συνάγεται από ένα σύνολο διατάξεων και πράξεων του κοινοτικού νομοθέτη, στον οποίο εντάσσεται και η Επιτροπή.

Επί του κοινού χαρακτήρα της ονομασίας

75 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του βασικού κανονισμού προβλέπει τα ακόλουθα:

«Για να διαπιστωθεί αν ένα όνομα έχει καταστεί κοινό, λαμβάνονται υπόψη όλοι οι παράγοντες, και ιδίως:

— η υφισταμένη κατάσταση στο κράτος μέλος από το οποίο προέρχεται το όνομα και στις περιοχές κατανάλωσης,

— η κατάσταση που επικρατεί σε άλλα κράτη μέλη,

— η οικεία, εθνική ή κοινοτική, νομοθεσία.»

76 Όσον αφορά το επιχείρημα της Δανικής Κυβερνήσεως ότι ο όρος «φέτα» περιγράφει ένα τύπο τυριού από τα Βαλκάνια, δεν αμφισβητείται ότι λευκά τυριά άλμης παρασκευάζονται παλαιόθεν όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε διάφορες χώρες των Βαλκανίων και της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Ωστόσο, όπως αναφέρεται στο σημείο Β, στοιχείο α', της γνωμοδοτήσεως της επιστημονικής επιτροπής, τα τυριά αυτά είναι γνωστά στις χώρες αυτές με άλλες ονομασίες και όχι με την ονομασία «φέτα».

77 Όσον αφορά την κατάσταση της παραγωγής στην ίδια την Ελληνική Δημοκρατία, η Δανική Κυβέρνηση υποστηρίζει, χωρίς να αντικρούεται, ότι, έως το 1988, τυρί παρασκευαζόμενο από γάλα αγελάδας όχι με τις ελληνικές παραδοσιακές μεθόδους εισαγόταν στην Ελλάδα υπό την ονομασία «φέτα» και ότι, έως το 1987, τυρί φέτα παρασκευαζόταν εντός του κράτους μέλους αυτού με μη παραδοσιακές μεθόδους και ιδίως από γάλα αγελάδας.

78 Πρέπει να αναγνωριστεί ότι, αν οι πρακτικές αυτές διαιωνίζονταν, θα έτειναν να προσδώσουν στην ονομασία «φέτα» κοινό χαρακτήρα. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, με την υπουργική απόφαση 2109/88, της 5ης Δεκεμβρίου 1988, για την έγκριση αντικαταστάσεως του άρθρου 83 «Τυροκομικά προϊόντα» του Κώδικα Τροφίμων, οριοθετήθηκε η γεωγραφική περιοχή παραγωγής σύμφωνα με τις πατροπαράδοτες συνήθειες. Το 1994, η υπουργική απόφαση 313025 κωδικοποίησε το σύνολο των προδιαγραφών που ισχύουν για το τυρί φέτα. Όλη αυτή η ρύθμιση δημιούργησε μια νέα κατάσταση στο πλαίσιο της οποίας τέτοιες πρακτικές δεν είναι πλέον δυνατές.

79 Σχετικά με την κατάσταση της παραγωγής στα άλλα κράτη μέλη, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο, με τη σκέψη 99 της προμνησθείσας αποφάσεως Δανία κ.λπ. κατά Επιτροπής, έκρινε ότι το γεγονός ότι ένα προϊόν έχει νομίμως διατεθεί στο εμπόριο με ορισμένη ονομασία σε ορισμένα κράτη μέλη μπορεί να αποτελεί παράγοντα ο οποίος πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του αν η ονομασία αυτή έχει καταστεί κοινή υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, του βασικού κανονισμού.

80 Η Επιτροπή δέχεται, εξάλλου, ότι υπάρχει παραγωγή φέτας σε ορισμένα κράτη μέλη πλην της Ελληνικής Δημοκρατίας, ήτοι στο Βασίλειο της Δανίας, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στη Γαλλική Δημοκρατία. Σύμφωνα με τη δέκατη τρίτη έως δέκατη έβδομη αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού, η Ελληνική Δημοκρατία παράγει περίπου 115 000 τόνους ετησίως. Το 1998, στη Δανία παρήχθησαν περί τους 27 640 τόνους. Από το 1988 έως το 1998, η γαλλική παραγωγή κυμάνθηκε μεταξύ 7 960 και 19 964 τόνων. Όσον αφορά τη γερμανική παραγωγή, από το 1985 κυμαίνεται μεταξύ 19 757 και 39 201 τόνων.

81 Από τις ίδιες αιτιολογικές σκέψεις προκύπτει ότι η παραγωγή φέτας άρχισε στη Γερμανία το 1972, στη Γαλλία το 1931 και στη Δανία κατά τη δεκαετία του 1930.

82 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι το παραγόμενο στις χώρες αυτές τυρί διετίθετο όλως νομίμως στο εμπόριο, ακόμα και στην Ελλάδα, τουλάχιστον έως το 1988.

83 Έστω και αν οι παραγωγές αυτές υπήρξαν σχετικά σημαντικές και διήρκεσαν επί ικανό χρονικό διάστημα, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, όπως τονίζει η επιστημονική επιτροπή στο πρώτο σημείο των πορισμάτων της γνωμοδοτήσεώς της, η παραγωγή φέτας εξακολούθησε να είναι συγκεντρωμένη στην Ελλάδα.

84 Εξάλλου, το γεγονός ότι ένα προϊόν έχει παραχθεί νομίμως εντός άλλων κρατών μελών πλην της Ελληνικής Δημοκρατίας δεν αποτελεί παρά ένα από τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του βασικού κανονισμού.

85 Λαμβανομένης υπόψη της καταναλώσεως φέτας στα διάφορα κράτη μέλη, σε αντιδιαστολή προς την παραγωγή της, πρέπει να παρατηρηθεί ότι από τη δέκατη όγδοη αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού προκύπτει ότι η Ελλάδα αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 85 % της ετήσιας κοινοτικής καταναλώσεως φέτας ανά άτομο. Όπως παρατηρεί η επιστημονική επιτροπή, η κατανάλωση φέτας είναι, συνεπώς, συγκεντρωμένη στο κράτος μέλος αυτό.

86 Από πληροφοριακά στοιχεία που παρασχέθηκαν στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η πλειονότητα των καταναλωτών στην Ελλάδα θεωρεί ότι η ονομασία «φέτα» έχει γεωγραφική σημασία και δεν είναι κοινή. Αντιθέτως, στη Δανία, η πλειονότητα των καταναλωτών υποστηρίζει ότι η ονομασία αυτή έχει κοινή σημασία. Το Δικαστήριο δεν διαθέτει καθοριστικά στοιχεία όσον αφορά τα λοιπά κράτη μέλη.

87 Τα στοιχεία που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο καταδεικνύουν επίσης ότι, στα άλλα κράτη μέλη πλην της Ελλάδας, η φέτα διατίθεται συνήθως στο εμπόριο φέρουσα ετικέτες παραπέμπουσες στις ελληνικές πολιτιστικές παραδόσεις και στον ελληνικό πολιτισμό. Θεμιτώς μπορεί να συναχθεί από τα στοιχεία αυτά ότι οι καταναλωτές στα κράτη μέλη αυτά αντιλαμβάνονται τη φέτα ως τυρί συνδεόμενο με την Ελληνική Δημοκρατία, ακόμα και αν, στην πραγματικότητα, έχει παραχθεί σε άλλο κράτος μέλος.

88 Τα διάφορα αυτά στοιχεία σχετικά με την κατανάλωση της φέτας στα κράτη μέλη υποδηλώνουν ότι η ονομασία «φέτα» δεν έχει χαρακτήρα κοινής ονομασίας.

89 Όσον αφορά το επιχείρημα της Γερμανικής Κυβερνήσεως που βάλλει κατά της δεύτερης φράσεως της εικοστής αιτιολογικής σκέψεως του προσβαλλόμενου κανονισμού, από τη σκέψη 87 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, όσον

αφορά τους καταναλωτές στα κράτη μέλη πλην της Ελληνικής Δημοκρατίας, δεν είναι εσφαλμένη η διαπίστωση ότι «[...] επιδιώκεται εκουσίως η συσχέτιση μεταξύ της ονομασίας "φέτα" και της Ελλάδας, δεδομένου ότι αποτελεί επιχείρημα πώλησης που είναι σύμφυτο με τη φήμη του πρωτότυπου προϊόντος, δημιουργώντας έτσι πραγματικούς κινδύνους σύγχυσης στον καταναλωτή».

90 Συνεπώς, το περί του αντιθέτου επιχείρημα της Γερμανικής Κυβερνήσεως είναι αβάσιμο.

91 Όσον αφορά τις εθνικές νομοθεσίες, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, σύμφωνα με τη δέκατη όγδοη και την τριακοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού, το Βασίλειο της Δανίας και η Ελληνική Δημοκρατία είναι τα μόνα από τα τότε κράτη μέλη που είχαν ειδική νομοθεσία για τη φέτα.

92 Η δανική νομοθεσία αναφέρεται όχι στη «φέτα», αλλά στη «δανική φέτα», πράγμα που υποδηλώνει ότι, στη Δανία, η ονομασία «φέτα» χωρίς επιθετικό προσδιορισμό έχει διατηρήσει την ελληνική σημασία της.

93 Εξάλλου, όπως παρατήρησε το Δικαστήριο με τη σκέψη 27 της προμνησθείσας αποφάσεως Δανία κ.λπ. κατά Επιτροπής, η ονομασία «φέτα» προστατευόταν από σύμβαση μεταξύ της Δημοκρατίας της Αυστρίας και του Βασιλείου της Ελλάδος, που συνήφθη στις 20 Ιουνίου 1972 κατ' εφαρμογήν της συμφωνίας της 5ης Ιουνίου 1970 μεταξύ των δύο αυτών κρατών και αφορούσε την προστασία των ενδείξεων προελεύσεως, ονομασιών καταγωγής και χαρακτηρισμών προϊόντων γεωργίας, βιοτεχνίας και βιομηχανίας (*BGBl.* 378/1972 και 379/1972). Έκτοτε, η ονομασία αυτή χρησιμοποιείται στην αυστριακή επικράτεια μόνο για τα ελληνικά προϊόντα.

94 Εντεύθεν συνάγεται ότι, γενικώς, οι σχετικές εθνικές νομοθεσίες υποδηλώνουν ότι η ονομασία «φέτα» δεν έχει χαρακτήρα κοινής ονομασίας.

95 Όσον αφορά την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση, ασφαλώς η ονομασία «φέτα» χρησιμοποιείται χωρίς περαιτέρω διευκρίνιση ως προς το κράτος μέλος καταγωγής στην ονοματολογία του Κοινού Δασμολογίου και στην κοινοτική ρύθμιση σχετικά με τις επιστροφές κατά την εξαγωγή.

96 Ωστόσο, η τελευταία αυτή ρύθμιση και η τελωνειακή ονοματολογία δεν σκοπούν στη ρύθμιση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Συνεπώς, οι διατάξεις τους δεν είναι βαρύνουσας σημασίας στο παρόν πλαίσιο.

97 Όσον αφορά τις εκτιμήσεις της Επιτροπής κατά το παρελθόν, είναι αληθές ότι το όργανο αυτό απάντησε, στις 21 Ιουνίου 1985, στη γραπτή ερώτηση ευρωβουλευτή αριθ. 13/85 ως ακολούθως: «[...] η φέτα είναι ένας τύπος τυριού και όχι μια ονομασία καταγωγής». (ΕΕ της 30ής Σεπτεμβρίου 1985, C 248, σ. 13).

98 Ωστόσο, πρέπει να παρατηρηθεί, συναφώς, ότι τότε δεν υπήρχε ακόμα κοινοτική προστασία των ονομασιών προελεύσεως και των γεωγραφικών ενδείξεων, η οποία καθιερώθηκε για πρώτη φορά με τον βασικό κανονισμό. Κατά την ημερομηνία της απαντήσεως αυτής, η ονομασία «φέτα» δεν προστατευόταν στην Ελλάδα παρά μόνο βάσει των πατροπαράδοτων συνηθειών.

99 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι πλείονα κρίσιμα και σημαντικά στοιχεία υποδηλώνουν ότι ο όρος αυτός δεν έχει καταστεί κοινή ονομασία.

100 Βάσει των στοιχείων αυτών, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή νομίμως αποφάσισε, με τον προσβαλλόμενο κανονισμό, ότι ο όρος «φέτα» δεν έχει καταστεί κοινή ονομασία υπό την έννοια του άρθρου 3 του βασικού κανονισμού.

Επί της αιτιολογίας

101 Όσον αφορά, τέλος, το επιχείρημα ότι η αιτιολογία του προσβαλλόμενου κανονισμού είναι ανεπαρκής ως προς τη διαπίστωση ότι η ονομασία «φέτα» δεν αποτελεί κοινή ονομασία, πρέπει, αφενός, να εξεταστεί το περιεχόμενο της γνωμοδοτήσεως της επιστημονικής επιτροπής και, αφετέρου, το πόσο λεπτομερής είναι η παρασχεθείσα αιτιολογία.

102 Από την ενδέκατη έως την εικοστή πρώτη καθώς και στην τριακοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή αναλύει η ίδια το ζήτημα κατά πόσον ο όρος «φέτα» αποτελεί κοινή ονομασία. Μόνον από την εικοστή δεύτερη έως την τριακοστή δεύτερη αιτιολογική σκέψη παραθέτει η Επιτροπή τη γνώμη της επιστημονικής επιτροπής. Θα ήταν, συνεπώς, ανακριβές να λεχθεί ότι η αιτιολογία που περιέχει ο εν λόγω κανονισμός σχετικά με το κατά πόσον ο όρος «φέτα» αποτελεί κοινή ονομασία συνίσταται αποκλειστικά στην παράθεση αυτής της γνωμοδοτήσεως.

103 Από την απόφαση 93/53 προκύπτει ότι η επιστημονική επιτροπή συστάθηκε από την Επιτροπή και ότι τα μέλη της διορίζονται από αυτή. Η εν λόγω επιστημονική επιτροπή συνεδριάζει κατόπιν προσκλήσεως εκπροσώπου του εν λόγω οργάνου, οι δε συσκέψεις της αφορούν θέματα για τα οποία η Επιτροπή έχει ζητήσει τη γνώμη της.

104 Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, η Επιτροπή μπορούσε να υποβάλει, κατά την κρίση της, ζητήματα σχετικά με τις ονομασίες προελεύσεως στους ειδικούς που διορίστηκαν στην επιτροπή αυτή για να τη συνδράμουν στην επίλυση του ζητήματος, όπως έπραξε εν προκειμένω. Ομοίως, στην Επιτροπή εναπέκειτο να αποφασίσει μέχρι ποιου σημείου θα ακολουθούσε τη γνωμοδότηση της εν λόγω επιτροπής.

105 Από την τριακοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού προκύπτει ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, η Επιτροπή υιοθέτησε τις τοποθετήσεις της επιτροπής αυτής. Αυτός ο τρόπος ενέργειας είναι σύμφωνος τόσο με τις διατάξεις της αποφάσεως 93/53 όσο και με τις διατάξεις του άρθρου 253 ΕΚ.

106 Όσον αφορά το πόσο λεπτομερής είναι η αιτιολογία την οποία παρέχει ο προσβαλλόμενος κανονισμός ως προς το κατά πόσον ο όρος «φέτα» αποτελεί κοινή ονομασία, κατά πάγια νομολογία, η απαιτούμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και να εκθέτει, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, τη συλλογιστική του κοινοτικού οργάνου που την εξέδωσε, ώστε να επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και να μπορεί το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκήσει τον έλεγχό του (βλ. την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2002, C-328/00, Weber, Συλλογή 2002, σ. I-1461, σκέψη 42, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ωστόσο, ο εκδίδων την πράξη δεν υποχρεούται να λαμβάνει θέση επί σαφώς δευτερευόντων στοιχείων ή να απαντά εκ των προτέρων σε δυνητικές αντιρρήσεις (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 64).

107 Η Επιτροπή εξέθεσε σαφώς, από την ενδέκατη έως την τριακοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη του προσβαλλόμενου κανονισμού, τα ουσιώδη στοιχεία που την οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η ονομασία «φέτα» δεν αποτελούσε κοινή ονομασία υπό την έννοια του άρθρου 3 του βασικού κανονισμού. Η έκθεση αυτή συνιστά επαρκή αιτιολογία από πλευράς του άρθρου 253 ΕΚ.

108 Εντεύθεν συνάγεται ότι το επιχείρημα ότι η αιτιολογία του προσβαλλόμενου κανονισμού είναι ανεπαρκής ως προς τη διαπίστωση ότι η ονομασία «φέτα» δεν αποτελεί κοινή ονομασία στερείται ερείσματος.

109 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, του βασικού κανονισμού και του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

110 Βάσει του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, οι υπό κρίση προσφυγές πρέπει να απορριφθούν.

Επί των δικαστικών εξόδων

111 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστούν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Βασίλειο της Δανίας στα δικαστικά έξοδα και οι τελευταίοι ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα. Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού, η Ελληνική Δημοκρατία, η Γαλλική Δημοκρατία και το Ηνωμένο Βασίλειο, που παρενέβησαν στη δίκη, φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

1) **Απορρίπτει τις προσφυγές.**

2) **Καταδικάζει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα της υποθέσεως C-465/02 και το Βασίλειο της Δανίας στα δικαστικά έξοδα της υποθέσεως C-466/02.**

3) **Η Ελληνική Δημοκρατία, η Γαλλική Δημοκρατία και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)